

Studijní
materiál
k výstavě

Maria Lassnig
1919–2014

16/02/2018—
—17/06/2018

**01 O výstavě Maria Lassnig
1919–2014**

02 Životopis

03 Aktivity inspirované výstavou

**04 Další zdroje informací
o autorce**

05 Informace o výstavě

01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Retrospektivní výstava Marii Lassnigové v Národní galerii v Praze představuje průřez její tvorbou, která pokrývá média malby, kresby, sochy, ale i filmu a filmové animace. Výstava vznikla ve spolupráci s Maria Lassnig Foundation Vienna a je upravenou verzí výstavy, která se konala v roce 2016 v galerii Tate Liverpool.

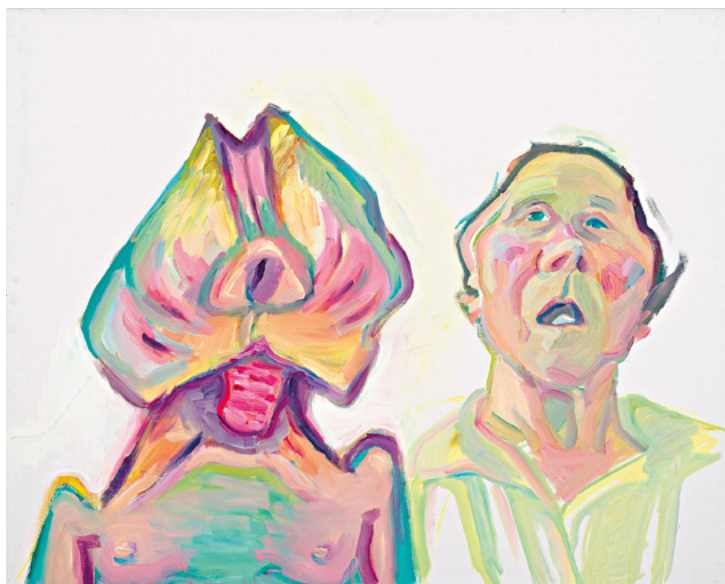
Umělkyně proslavená především svými autoportrétními malbami se celoživotně zabývala problematikou těla a tělesnosti. Maria Lassnigová vstoupila na výtvarnou scénu v Rakousku ve čtyřicátých letech, kdy ještě doznívalo dědictví surrealismu a zvolna nastupovala vlna gestické abstrakce. Do klimatu Vídně

raných šedesátých let významně zasáhlo hnutí vídeňského akcionismu soustředěné kolem osobnosti Günthera Bruse. S tímto poměrně extrémním uměleckým projevem spojuje Marii Lassnigovou zájem o tělo a tělesnost.

Lassnigová ovšem již v roce 1961 Vídeň opouští a odjíždí do Paříže, kde vznikají pod vlivem informelu její první kresby o „vnímání těla“. Pařížské období je završeno tzv. čarovými malbami, které vyjadřují abstraktní formou plnou intenzivních zářivých barev „figuraci tělesných pocitů“.

1

2

1. Maria Lassnig, Dvojité portrét s kamerou, 1974

2. Maria Lassnig, Dvojité autoportrét, 2000

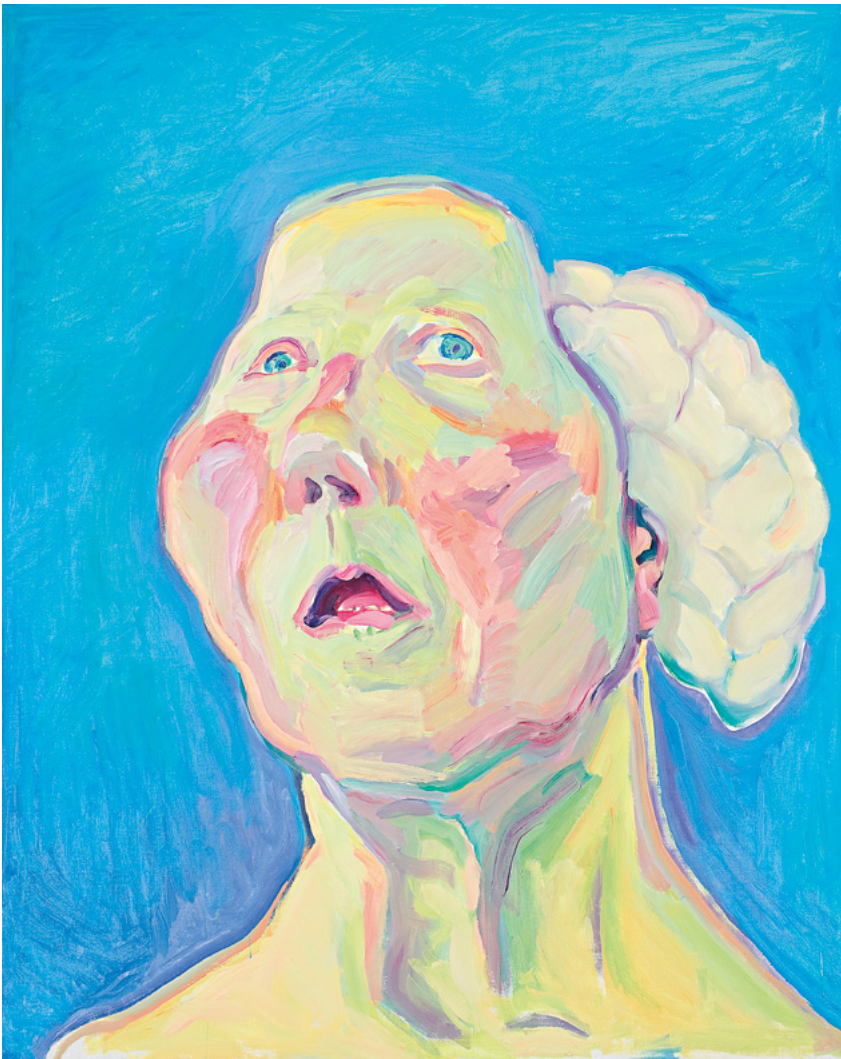
01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Na konci šedesátých let se Lassnigová přestěhovala do USA, kde se snažila prosadit na newyorské umělecké scéně se svými, americkému prostředí přizpůsobenými, realistickými malbami. Pod vlivem amerického experimentálního filmu (S. Brackhage, P. Sharits a další) v průběhu sedmdesátých let objevuje médium filmu a filmové animace, které je detailněji představeno na souběžné výstavě v rámci Moving Image Department (# 8). Ve filmovém prostředí našla celou řadu důležitých přátel a v roce 1974 se stala spoluzakladatelkou feministické avantgardní skupiny Women/Artist/Filmmakers.

Na začátku osmdesátých let se vrací do Rakouska. Její malby se odprošují

od doslovného realismu, ale nikdy neopouští hlavní téma figurace. Vyzrálé tvůrčí období v posledních dvaceti letech malířčina života ukazuje citlivě a přesvědčivě malířsky zprostředkované svědectví o vnitřních stavech ženy, která stárne, jejíž tělo se proměňuje a chřadne. Obsáhlé dílo Marii Lassnigové, které zaujímá celé období druhé poloviny 20. století, významně ovlivnilo i další generace umělců, pro které je tělo a tělesnost zásadním tématem.

Maria Lassnig, Dáma s mozkem,
1990

01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Tělesnost („body awareness“)

„Je možné uvažovat o světě mimo své tělo (jehož součástí je duše), tj. zapomenout na svou tělesnou zkušenost?“

Maria Lassnigová tvrdí, že ne a celým svým uměleckým snažením zkoumá ono tělesné rozhraní mezi JÁ a okolním světem. Podobný přístup ke zkoumání své vlastní tělesnosti skrze médium malby najdeme

například i u Francise Bacona či z dřívější doby Egona Schieleho. Oba jsou proslaveni svou oblibou v autoportrétech podobně jako Maria Lassnigová.

1

2

1. Maria Lassnig, Bez názvu
(Křičící), 1981

2. Maria Lassnigová ve svém ateliéru ve Vídni, 1983

01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Autoportréty

Pokud svět můžeme poznávat a vnímat výhradně skrze svoje tělo, je pak přirozeným důsledkem, že Lassnigová ve své tvorbě významně tematizuje sebe samu (svoje tělo). Chtěla zobrazovat tlaky a napětí působící uvnitř těla. Své obrazy pojmenovávala například Příbytky těla, o těle uvažovala jako o schránce k obývání. Při vnímání díla Lassnigové bychom neměli opomenout podstatnou, byť nikterak explicitně proklamovanou otázku týkající se pozice ženy v patriarchální společnosti. Lassnigová intuitivně hledala prostřednictvím umění své

místo jako ženy-umělkyně ve světle všech společenských předpokladů. Obrazy stárnoucí Lassnigové porušující klíše o ženském těle jakožto „krásném“ objektu (dle feministické teorie) jsou jen jedním z mnoha příkladů.

Určitá obsese sebe samou se neprojevovala jen početnými cykly autoportrétních maleb a kreseb, ale získala klíčové postavení i ve filmové tvorbě Lassnigové – její první film z roku 1971 s názvem *Selfportrait* ilustruje její klíčové téma vztahu „já-okolí“.

1

2

3

1. Maria Lassnig, Autoportrét s tyčí, 1971

2. Maria Lassnigová v ateliéru s malbou Autoportrét s igelitem, 1972

3. Maria Lassnig, Záběry z filmu „Autoportrét“, 1971

01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Paralela s českým uměním

V českém umění se vztahem ke své vlastní tělesnosti dlouhodobě zabývaly například umělkyně Adriena Šimotová nebo Eva Kmentová. Adriena Šimotová se velmi citlivou intaktní cestou doslova dotýkala podpovrchových věcí skrze papír a barvu. Její frotáže těl a dalších každodenně dotýkaných objektů otevírají cestu k niternějšímu poznání podstat věcí a jevů kolem nás i v nás samých. Sochařka Eva Kmentová podobně jako Lassnigová vycházela z vlastní tělesnosti

a ve svých křehkých sádrových sochách nechávala jemně rezonovat téma ženskosti v lehce existenciální rovině.

Česká konceptuální umělkyně Veronika Bromová obdobně jako Lassnigová reaguje na feministické podněty a ve svém díle velmi často pracuje až provokativním způsobem se svým vlastním tělem. Vychází především z fotografie, kterou dál posouvá a manipuluje, jak to můžeme vidět například na díle v expozici NG.

1

2

3

1. Adriena Šimotová, Tělo, 1975

2. Eva Kmentová, Krajina, 1967

3. Veronika Bromová, Interview, 1995

01

O výstavě Maria Lassnig 1919–2014

Tělo jako interface (rozhraní)

Dnes ve výtvarném umění velmi aktuální úvahy o vlivu nových technologií na naše životy (spojené s predikací momentu singularity kolem roku 2045¹) se mohou ve zpětném pohledu jevit jako blízké cyklu obrazů Marii Lassnigové s technologickými prvky, které integrovala do svého těla. V případě Lassnigové se spíše jedná o věci jakožto prodloužení (či dle Freuda protézy²) těla, které nám rozvíjejí či zlepšují naše smysly (funkce). Lassnigová ve svých autoportrétech splývá s různými přístroji (zde například brýle virtuální reality) a spíše tím testuje svou zkušenost pobývání (dwelling)

ve vlastním těle v přímé interakci s novými technologiemi. Její přístup je odlišný od přístupu současných umělců, kteří technologie buď využívají a posouvají jako například současný český umělec Jonáš Strouhal ve svém projektu Dr. Mozek³ nebo naopak kritizují.

1. Maria Lassnig, Malý vědecko-fantastický autoportrét, 1995
2. Jonáš Strouhal, Dr. Mozek, 2017

7. Hlavním propagátorem je Ray Kurzweil, více například <http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,2048299,00.html>, vyhledáno 12. 2. 2018.
2. Sigmund Freud: Nespokojenost v kultuře (text z roku 1930), Praha, 1998.
3. <https://wave.rozhlas.cz/jonas-strouhal-je-doktor-mozek-jeho-umelecka-diplomka-je-fungujici-ordinace-5982101>

02

Životopis

1919

narozena v Kappel am Krappfeld (Rakousko)

1940–1945

Akademie der Bildenden Künste Wien

- její dílo je tvořeno pod vlivem doznívajícího surrealismu a kubismu, zajímá se o autoportrét

1961–1968

pobývá v Paříži

- je pod vlivem informelu, vznikají její první „čárové obrazy“, které představují „figuraci tělesných pocitů“, potkává významné osobnosti jako například André Bretona nebo československou malířku Toyen (její díla v expozici NG)

1968–1980

žije v New Yorku

- zajímá se o americký experimentální film, studuje animaci, v malbě se přibližuje „americkému realismu“

1980

navrací se zpět do Vídně

- vyučuje na Akademie für Angewandte Kunst Wien (obdobu vysoké školy umělecko-průmyslové), ve své tvorbě se vrací k abstraktnější poloze

zemřela v roce 2014 ve Vídni

Významné ceny a výstavy

1980

reprezentuje Rakousko na 39. bienále v Benátkách

1988

dostává Rakouskou státní cenu

1995

účastní se 46. bienále v Benátkách

2013

vystavuje na 55. bienále v Benátkách

2013

získává Zlatého lva za celoživotní dílo

Je zastoupena ve sbírkách v nejvýznamnějších světových galeriích jako například MUMOK, Centre Georges Pompidou, MoMA PS1, LA MoCA a další

03

Aktivity inspirované výstavou

Následující náměty mohou sloužit jako inspirace k aktivitám na výstavě nebo je můžete využít ve škole po návštěvě výstavy. Využijte i naše doprovodné programy pro školy v experimentálním ateliéru nebo ve Studiu na výstavě.

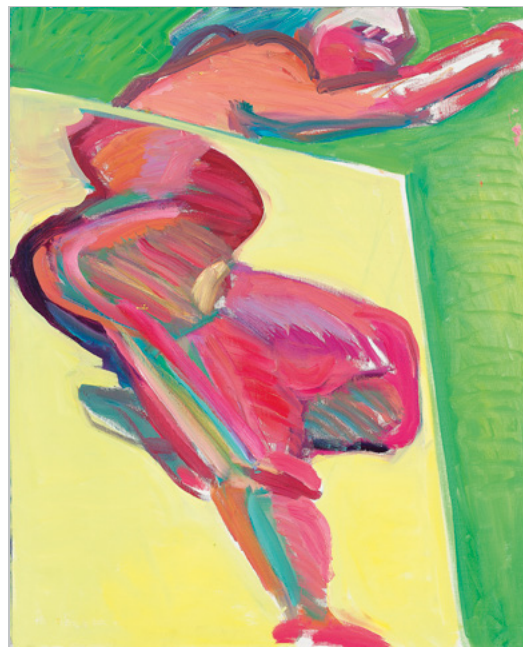
Odraz obrazu v zrcadle

Mění se náš obraz v zrcadle podle toho, kdo se na něj dívá? Mění se tento obraz s počtem pohledů? Podívejte se poprvé, po druhé, po dvacáté. Jaký má vztah tento obraz/odraz ke skutečnosti? Je to, co vidíte v odrazu, to, co skutečně je? Vezměte si zrcátka různých velikostí a pokládejte je v prostoru.

Ve dvojicích či trojicích se pozorujte. Zaznamenávejte se fotoaparátem (mobilem). Porovnejte fotografie s tím, co vidíte.

Z plátna dovnitř ven

Představte si, že výjevy na obrazech nejsou statické, ale ožívají a vystupují z plátna. Vyberte si obraz, který chcete oživit. Představte si, jak by postava, figura vykročila ven. Jak by se hýbala, co by venku dělala? Zkuste svou představu popsat nebo přímo napodobit pohybem.

2

1

1. Maria Lassnigová před zrcadlem
v ateliéru, Vídeň, 1982

2. Maria Lassnig, Uvnitř a vně, 1985

04

Další zdroje informací o autorce

[katalog k výstavě](#)

[rozhovor s Mariou Lassnigovou](#)

[rozhovor s Mariou Lassnigovou](#)

[webové stránky umělkyně](#)

[informace o předcházející výstavě](#)

[v Tate Liverpool](#)

[zastoupení Marii Lassnigové v galerii](#)

[Hauser and Wirth](#)

[zastoupení Marii Lassnigové](#)

[v MOMA](#)

[Maria Lassnigová na artnetu](#)

[video z výstavy Marii Lassnigové na](#)

[Dokumenta v Athénách 2017](#)

Prolinky je možné otevřít jen
s připojením na internet.

05

Informace

Kurátor

Adam Budak

Místo konání

Veletržní palác,
Dukelských hrdinů 47, Praha 7

Termín konání

16. 2. 2018 – 17. 6. 2018

Doprovodný program

Oddělení vzdělávání a programů
pro veřejnost Národní galerie
v Praze

Autorky Studijních
materiálů

Lenka Kerdová,
Barbora Škaloudová
(spolupráce)

Grafik Studijních
materiálů

Nicky Shushulov

Informace o doprovodných pro-
gramech

[Oddělení vzdělávání a programů
pro veřejnost](#)

Národní galerie v Praze,

tel.: 224 301 003,

e-mail: vzdelavani@ngprague.cz,

www.ngprague.cz

